

Леонід СЕРИЙ,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Наталія ВОЛКОВА,
кандидат педагогічних наук, доцент
Криворізький державний педагогічний університет
(м. Кривий Ріг)

ФОРМУВАННЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ВМІНЬ ТА НАВИЧОК УЧНІВ З ГРАФІЧНОЇ ГРАМОТИ

Науково-технічний прогрес безпосередньо впливає на освіту, її зміст, методи й організацію навчання. За визначенням сучасних учених, кожне десятиліття приносить подвоєння наукової інформації. Здібності ж учнів хоч і зростають, але не такою мірою, якою зростає обсяг знань. Це призводить до того, що між науковою і навчальною інформацією має місце розрив, відставання. Звідси випливає, що у процесі навчання вчителю необхідно застосувати такі технології навчання, які б скоротили таке відставання. Навчання передбачає залучення учнів до активної пізнавальної і трудової діяльності для набуття ними знань, умінь і навичок.

Процес навчання можна розділити на окремі ланки:

- постановка і осмислення пізнавальної задачі, створення в учнів стимулів;
- сприймання учнями нового матеріалу із різних джерел;
- осмислення й узагальнення нових знань;
- закріплення й удосконалення нових знань;
- застосування знань на практиці, формування вмінь і навичок;
- перевірка й аналіз досягнень учнів у засвоєнні знань.

Робота на кожному етапі навчання спрямована на досягнення кінцевої мети. Розвиток уяви – важлива умова оволодіння вмінням виконувати та читати креслення і графічну діяльність загалом. Водночас процес навчання кресленню – один з найважливіших засобів розвитку уяви [3].

Уявлення в психології поділяють на два основні види: образи пам'яті (відтворення (відображення) образів предметів, які сприймалися раніше) та образи уявлення (нові образи, які формуються внаслідок трансформації тих, що зберігаються в пам'яті). У процесі вивчення креслення важливо

розвивати обидва види уявлень. Внаслідок багаторазового сприймання схожих предметів в учня формується відповідний узагальнений образ, яким є, наприклад, уявлення просторових фігур. Графічна діяльність є процесом, який залежить від трьох дій: спостереження, вимірювання та побудови. Письменник виражає свої ідеї словами, композитор – нотними знаками, кресляр же фіксує думки в лініях.

У процесі викладу матеріалу необхідно [4]:

- новий навчальний матеріал викладати лаконічно;
- навчальну інформацію узагальнювати та уніфікувати;
- у процесі викладу навчальної інформації акцентувати увагу на її змістовому аспекті;
- відносно самостійні одиниці навчального матеріалу розмежувати одну від одної;
- новий навчальний матеріал повинен мати чітку, зрозумілу і легку для запам'ятовування структуру, яка відрізняється від структури інших одиниць інформації;
- новий навчальний матеріал потрібно «очистити» від зайвої інформації.

Отже, стратегія дій учня виконується за такою схемою:

підготовка → виконання → контроль → корекція

Підготовка визначає умови та можливості виконання основних операцій. Виконання – безпосередні робочі прийоми. Контроль – перевірка результатів використання прийомів, їх точність і якість. Корекція – усунення помилкових дій, виправлення, уточнення. Слід пам'ятати таке просте, але важливе правило: не треба робити за дітей те, що вони можуть виконати самі. Допомогати їм необхідно лише тоді, коли вони не можуть упоратися із завданням самостійно.

Вправління має бути не бездумним, механічним повторенням одних і тих самих дій, а свідомою активною діяльністю школяра.

У процесі набуття навичок корисно урізноманітнювати вправи, бо одноманітність дій викликає у дитини нудьгу, яка знижує інтерес, а значить, і продуктивність заняття.

Поступове ускладнення завдань, швидкість їх виконання, навантаження, правильний розподіл вправ у часі є також важливими факторами продуктивності вправ.

Не менш важливою умовою успішної діяльності вчителя є визначення темпераменту учня. Враховуючи особливості темпераменту, вчитель пропонує роботу учневі таким чином, щоб його діяльність відповідала природній основі його психічних особливостей. Один роботу виконує добре завдяки швидкості, другий – помірного ритму, третій – використовуючи вміння передбачити ситуацію та упереджувати її. Очевидно, щоб врахувати природні особливості та задатки учнів, учителю необхідно певним чином диференціювати завдання.

Розвиток здібностей пов'язаний із виникненням у дитини інтересу. Чим більше дитину приваблює певна діяльність і активніше вона її виконує, тим така діяльність дає позитивні емоції, що підсилює спонукання до неї. Зацікавити учня кресленням – це найважливіша передумова того, що він на високому рівні засвоїть навчальний матеріал, буде здатен продуктивно, якісно і у відповідний час виконувати роботу.

Китайське прислів'я говорить: «Шлях до вершини починається з підніжжя гори». Не опанувавши елементарних вмінь і навичок, учень не зможе в подальшому зрозуміти і більш складного. Якщо учень 5 класу не навчився точно вимірювати, обчислювати, йому не притаманні такі якості, як організованість, уважність, наполегливість під час виконання завдань із креслення, то важко буде це зробити у дорослому віці [2].

Успіх школярів в навчанні кресленню значною мірою залежить від емоційного аспекту результату праці. Чим більший час, необхідний для одержання результату, тим нижчий рівень емоційного задоволення від процесу праці [2]. Будь-яку дію можна зробити сумною або цікавою, короткою або тривалою. Хіба тут справа тільки в зовнішній меті, а не в тих внутрішніх мотивах, заради яких школяр виконує певні дії? Ось чому більшість помилок (а звідси негативний емоційний фон) учнів полягає в тому, що вони думають не про процес, а лише про її результат. Обходячи сам процес, вони досягають результат прямим шляхом. Необхідно, щоб учням подобалась кожна складова процесу, подібно як музикант любить кожную ноту мелодії, яку передає його інструмент. Із окремих маленьких дій, які є частинами процесу, складається одна велика, суцільна лінія образу, що є наслідком уяви, натхнення і творчості учня.

Отже, вправи потрібні не лише як засіб для закріплення матеріалу, а й як засіб сприйняття тієї частини інформації, яку не може надати інструктаж.

Тому треба уважно стежити за першими спробами учнів. Завдання вчителя полягає в тому, щоб не дати учням діяти випадково, а навчити їх стежити за своїми рухами й свідомо змінювати силу, темп, координацію рухів.

Шлях до творчості лежить тільки через засвоєння стандартних завдань. Необхідно, щоб у школярів з'явився досвід творчої діяльності, треба ознайомлювати їх з подібними операціями, прийомами і створювати в навчанні умови для їх застосування.

Список використаних джерел:

1. Волкова Н., Горбатюк Р., Кабак В. Формування здатності до особистісно-професійного саморозвитку в майбутніх здобувачів освіти. *Освітологічний дискурс*. 2023. № 3 (42). С. 39–53.
2. Волкова Н. В., Горбатюк Р. М. Формування готовності здобувачів вищої освіти до використання цифрових технологій у професійній діяльності. *Актуальні проблеми та перспективи технологічної і професійної освіти*: матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (м. Тернопіль, 20–21 квітня 2023 р.). Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. С. 80–84.
3. Горбатюк Р. М. Розвиток графічних компетенцій у майбутніх інженерів-педагогів. *Молодь і ринок*. Дрогобич. 2008. № 6 (41). С. 71–76.
4. Горбатюк Р. М., Мурій Б. О., Бочар І. Й. Образно-знакове моделювання як метод формування творчого стилю діяльності майбутнього спеціаліста. *Наукові записки Кіровоградського держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка*. Серія: Педагогічні науки. Кіровоград. 2002. Вип. 46. С. 155–160.